Univerzita Karlova v Praze
Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
katedra farmakologie a toxikologie

Užívání alkoholu vysokoškolskými studenty (2003 – 2005)

Rigorózní práce

Jana Ulvrová

Osnova:

1. Úvod

2. Literární přehled

2. 1. Dotazník

2. 2. Etanol (etylalkohol)
    2. 2. 1. Charakteristika
    2. 2. 2. Farmakokinetika
    2. 2. 3. Farmakodynamika
    2. 2. 4. Farmakologické účinky
    2. 2. 5. Terapeutické využití
    2. 2. 6. Tolerance a závislost
    2. 2. 7. Intoxikace
    2. 2. 8. Terapie alkoholizmu

2. 3. Epidemiologie alkoholu
    2. 3. 1. Zneužívání alkoholu v České Republice
        2. 3. 1. 1. Populace dospělých
        2. 3. 1. 2. Studenti středních škol
        2. 3. 1. 3. Studenti vysokých škol
        2. 3. 1. 4. Souhrn

    2. 3. 2. Zneužívání alkoholu v zahraničí
        2. 3. 2. 1. Obecná populace
        2. 3. 2. 2. Studenti středních škol
        2. 3. 2. 3. Studenti vysokých škol
        2. 3. 2. 4. Souhrn

3. Experimentální část

3. 1. Metodika

3. 1. 1. Dotazníková analýza

3. 1. 1. 1. Charakteristika dotazníku

3. 1. 2. Statistická analýza (zpracování výsledků)

3. 2. Výsledky

3. 2. 1. Charakteristika souboru

3. 2. 1. 1. Univerzita Karlova v Praze

3. 2. 1. 1. 1. Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

3. 2. 1. 1. 2. 3. Lékařská fakulta

3. 2. 1. 2. Technická univerzita v Liberci

3. 2. 1. 2. 1. Fakulta architektury

3. 2. 1. 2. 2. Hospodářská fakulta

3. 2. 1. 2. 3. Fakulta mechatroniky a mezioborových inženýrských studií

3. 2. 1. 2. 4. Fakulta pedagogická

3. 2. 1. 2. 5. Fakulta textilní

3. 2. 1. 3. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

3. 2. 1. 3. 1. Farmaceutická fakulta

3. 2. 1. 4. Univerzita Palackého v Olomouci

3. 2. 1. 4. 1. Lékařská fakulta

3. 2. 1. 5. Univerzita Pardubice

3. 2. 1. 5. 1. Fakulta ekonomicko – správní

3. 2. 1. 6. Škoda Auto Vysoká škola Mladá Boleslav

3. 2. 1. 7. Celková charakteristika studentů

3. 2. 2. Výsledky dotazníkové studie

3. 2. 2. 1. Univerzita Karlova v Praze

3. 2. 2. 1. 1. Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

3. 2. 2. 1. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2002/2003

3. 2. 2. 1. 1. 2. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2002/2003

3. 2. 2. 1. 1. 3. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

3. 2. 2. 1. 1. 4. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004

3. 2. 2. 1. 1. 5. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2004/2005

3. 2. 2. 1. 2. 3. Lékařská fakulta
3. 2. 2. 1. 2. 1. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2002/2003
3. 2. 2. 1. 2. 2. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005
3. 2. 2. 2. Technická univerzita v Liberci
3. 2. 2. 2. 1. Fakulta architektury
3. 2. 2. 2. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 2. 2. Hospodářská fakulta
3. 2. 2. 2. 2. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 2. 3. Fakulta mechatroniky a mezioborových inženýrských studií
3. 2. 2. 2. 3. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 2. 4. Fakulta pedagogická
3. 2. 2. 2. 4. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 2. 4. 2. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2004/2005
3. 2. 2. 2. 5. Fakulta textilní
3. 2. 2. 2. 5. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 3. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
3. 2. 2. 3. 1. Farmaceutická fakulta
3. 2. 2. 3. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 3. 1. 2. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 4. Univerzita Palackého v Olomouci
3. 2. 2. 4. 1. Lékařská fakulta
3. 2. 2. 4. 1. 1. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005
3. 2. 2. 5. Univerzita Pardubice
3. 2. 2. 5. 1. Fakulta ekonomicko – správní
3. 2. 2. 5. 1. 1. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004
3. 2. 2. 6. Škoda Auto Vysoká škola Mladá Boleslav
3. 2. 2. 6. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2004/2005
3. 2. 2. 6. 2. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005
3. 2. 2. 7. Celková charakteristika studentů

4. Diskuse

5. Závěr

6. Citace

7. Příloha

1. Úvod

Konzumace etanolu, obecně alkoholu, společně s kouřením tabákových cigaret představuje pro lidskou společnost vedle nesprávné výživy výrazná zdravotní a sociální rizika. Pití alkoholu, kouření cigaret a zneužívání dalších ilegálních drog je velmi diskutovanou záležitostí především v populaci středoškolských a vysokoškolských studentů. Demonstruje to řada studií prováděných na středních a vysokých školách jak v České republice, tak v zahraničí.

Alkohol je drogou, která svými vlastnostmi splňuje kritéria OSN pro zařazení do seznamu kontrolovaných omamných a psychotropních látek. Přesto se ve společenském a kulturním kontextu jedná a velice rozšířenou návykovou látku, takže výroba, prodej a taktéž užívání alkoholu je legální. Obdobně jako nelegální drogy je i alkohol schopen vyvolat změny vnímání, myšlení, nálady či motorických funkcí. Jeho nadměrná konzumace může vést ke stavu závislosti a způsobovat vážné problémy, které zasahují hlavně oblast pracovních a rodinných vztahů (MZV, 1989). U mladých lidí byla prokázána souvislost mezi rizikovým pitím alkoholu a násilným nebo kriminálním chováním (WHO, 2001). Konzumace alkoholu představuje pro společnost nezanedbatelný ekonomický dopad ve formě zvýšených nákladů na zdravotní péči, ztráty produktivity práce v důsledku onemocnění či ušlého zisku v případě předčasného úmrtí (WHO, 2000).

Alkohol patří v České republice, stejně jako v ostatních evropských zemích, k nejčastěji užívané droze. Prevalence nadměrného pití alkoholu je v české populaci vysoká. Česká republika dlouhodobě zaujímá přední pozici v žebříčku evropských zemí v otázce týkající se celkové spotřeby alkoholu vztažené na osobu a rok (Csémy et al. 2003).

Od 90. let je v České republice realizována řada celopopulačních studií týkajících se nejen konzumace alkoholu, ale i kouření a užívání nelegálních drog a zjišťování postojů k této problematice. Od roku 1993 probíhá pravidelně ve tříletých intervalech Výběrové šetření o zdravotním stavu české populace (ÚZIS), od roku 1997 probíhá studie Zdraví a škodlivé návyky (SZÚ). V roce 2002 byl realizován průzkum GENACIS (Gender and Alcohol Comparative Intenational Study) zaměřený na užívání alkoholu v dospělé populaci. Paralelně byly uskutečňovány studie na školách zaměřené na zdraví a životní styl. Na základních školách se jedná o mezinárodní studii Mládež a zdraví (HBSC), naposledy uskutečněna v roce 2002. Mezi středoškoláky probíhá Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), která je realizovaná ve čtyřletých cyklech, naposledy v roce 2003.

Hlavním cílem této práce je ukázat situaci užívání alkoholu vysokoškolskými studenty v letech 2003 – 2005. Údaje vychází z dotazníkového šetření prováděného u studentů vybraných ročníků na šesti univerzitách v České republice. Dotazníkové šetření bylo realizováno na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové a 3. Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, na Fakultě architektury, Fakultě mechatroniky a mezioborových inženýrských studií, Hospodářské fakultě, Fakultě pedagogické a Fakultě textilní Technické univerzity v Liberci, dále na Farmaceutické fakultě Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně, na Fakultě Škoda Auto Vysoké školy v Mladé Boleslavi, na Fakultě ekonomicko – správní Univerzity Pardubice a na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Získané výsledky byly porovnávány z časového hlediska (zneužívání alkoholu v průběhu let) a z geografického hlediska (vzhledem k velikosti univerzitního města). Vzhledem k tomu, že s pitím alkoholu může souviset i kouření a užívání dalších nelegálních látek, jmenovitě tetrahydrokannabinolu (u konzumentů konopí), extáze (MDMA) a metamfetaminu (pervitin, MET) u problémových uživatelů, byly porovnávány výsledky dotazníkových otázek týkající se této problematiky.

2. Literární přehled

2. 1. Dotazník

2. 2. Etanol (etylalkohol)

2. 2. 1. Charakteristika

Etanol (etylalkohol), nejznámější typ alkoholu, je sedativně – hypnotická látka. Obdobně jako kofein je drogou, která je v průmyslově vyspělých zemích sociokulturně tolerována (Vinař, O., 1999). Účinek etanolu si většina lidí cení, protože pokud je konzumován v malých dávkách, vyvolává subjektivně příjemný účinek, který je popisován jako uvolnění, relaxace, zlepšení nálady a kontaktu s lidmi. Stoupající dávky etanolu pak vyvolávají poruchy mozkové činnosti a nakonec až narkózu (Lüllmann et al., 2002).

Jméno alkohol pochází z arabského al-kahal, což znamená jemnou substanci. Alkohol vzniká při kvašení cukru působením kvasinek. Zkvašení může probíhat do koncentrace 14% alkoholu. Při vyšší koncentraci jsou kvasinky zničeny vlastním produktem, dalším procesem vzniká užitečný ocet. Koncentrovanější alkohol nad l5% je vyráběn destilací (Zikmund, 2005).

2. 2. 2. Farmakokinetika

Etanol má charakter polární nenabité malé molekuly, která je rozpustná ve vodě i v lipidech. Důsledkem toho je umožnění jeho rychlé a téměř úplné absorpce. Vstřebávání alkoholu probíhá z 20% v žaludku (Lüllmann et al., 2002), tenkém střevě a tračníku. Maximální koncentrace alkoholu v krvi se objevují již po 30 minutách. Koncentrace etanolu v krvi závisí na množství přijatého etanolu, rychlosti resorpce, kterou spoluurčuje koncentrace etanolu v nápoji, tělesné hmotnosti a na rychlosti eliminace etanolu (Lüllmann et al., 2002). Alkohol se může vstřebávat i v podobě par plícemi. Přítomnost potravy v žaludku zpomaluje vstřebávání etanolu ze žaludku, vstřebávání v tenkém střevě je velmi rychlé a nezávisí na přítomnosti potravy (Lincová et al., 2002).

Po absorpci je etanol rovnoměrně distribuován do všech tkání a tělesných tekutin. Distribuce je rychlá a tkáňové koncentrace dosahují hodnot koncentrace v krvi. Distribuční objem etanolu je 0,5 – 0,7 l/kg. Minimální farmakologické účinky etanolu se projevují při plazmatických koncentracích 10 mmol/l (46 mg/100ml), přičemž letální koncentrace je pouze přibližně desetkrát větší (Lincová et al., 2002).

Asi 90% etanolu se metabolizuje oxidací v játrech. Průměrný dospělý člověk metabolizuje asi 7 – 10 g alkoholu za hodinu, což odpovídá přibližně 0,3 l piva, 1 dl vína nebo 30 ml destilátu. Rychlost biotransformace etanolu není úměrná jeho koncentraci v krvi, nýbrž za časovou jednotku se odbourává stále stejné množství etanolu (Lüllmann et al., 2002). Etanol je z velké části metabolizován cytoplazmatickým enzymem alkoholdehydrogenázou na acetaldehyd. Acetaldehyd je dále v játrech oxidován především mitochondriální aldehyddegydrogenázou na acetát, který může být dále přeměněn až na oxid uhličitý a vodu. 5 – 10% je vyloučeno v nezměněné formě plícemi nebo močí. Hodnoty etanolu exspirovaného plícemi jsou poměrně konstantní, hodnoty etanolu v moči kolísají (Lincová et al., 2002).

2. 2. 3. Farmakodynamika

Dlouhou dobu se předpokládalo, že mechanismus účinku alkoholu v CNS spočívá ve snížení viskozity biologických membrán. Fluidizační účinek zřejmě přispívá ke změně membránových funkcí. Při působení etanolu je důležitý jeho přímý účinek na iontové kanály a receptory, kde byly identifikovány tři hlavní účinky. První účinek spočívá ve zvýšení inhibičního působení GABA na $GABA_A$ – receptorech. Dále etanol inhibuje schopnost glutamátu otevírat kationtové kanály spojené s NMDA (N – methyl – D – aspartát), jejichž prostřednictvím jsou ovlivněny kognitivní funkce. V neuronech etanol inhibuje otevírání napěťově závislých Ca kanálů, čímž inhibuje uvolňování mediátoru (Lincová et al., 2002).

2. 2. 4. Farmakologické účinky

V centrálním nervovém systému etanol působí tlumivě. Chování osob je zpočátku často opačné. U osob dochází k uvolnění úzkosti, zvýšené sebedůvěře, stimulaci motorických funkcí. Schopnost řídit motorové vozidlo je již v této fázi

snížena. K této zdánlivé excitaci vedou nízké koncentrace alkoholu útlumem inhibiční aktivity mozku. Při vyšších koncentracích převažují sedativní projevy (snížená schopnost koncentrace, otupělost, střídání nálad, splývavá řeč, ataxie, zkrácení REM spánku) (Lincová et al., 2002). Ztráta zábran v sexuálním chování po požití alkoholu je provázena sníženou sexuální potencí (Lüllmann et al., 2002).

Koncentrace etanolu v krvi 4 až 5 g/l znamená silnou intoxikaci, při které nastává kóma, deprese dechového centra a smrt (Lincová et al., 2002).

Účinky etanolu na krevní oběh spočívají také na ovlivnění centrálního nervového systému. Dochází k dilataci kožních cév. Vzhledem k tomu, že je současně inhibováno termoregulační centrum, dochází k výrazné ztrátě tepla. Tímto mechanismem mohou osoby intoxikované etanolem zemřít z podchlazení při teplotách, které vysoce přesahují 0°C. Rozšíření kožních cév nevyvolává pokles krevního tlaku, protože se současně kontrahují cévy ve splanchnické oblasti. Srdeční minutový výdej a krevní tlak se mohou mírně zvýšit. U predisponovaných osob může po požití většího množství alkoholu dojít k fibrilami síní s absolutní arytmií. Při těžké otravě etanolem se vyvíjí centrálně podmíněný (neurogenní) šok (Lüllmann et al., 2002).

Bylo zjištěno, že pravidelné užívání malých dávek etanolu (cca 1 – 2 dl vína nebo nejvýše jedno pivo denně) zvyšuje mírně koncentrace antiaterogenních částic HDL v plazmě. V tomto případě by alkohol mohl mít do jisté míry projektivní úlohu při vzniku a rozvoji kardiovaskulárních chorob (Lincová et al., 2002).

Během vzestupu koncentrace alkoholu v krvi se snižuje sekrece adiuretinu v zadním laloku hypofýzy. Tím se zvyšuje vylučování vody (Lüllmann et al., 2002). Na tento účinek etanolu se rychle vyvíjí tolerance.

Účinky etanolu na trávící ústrojí jsou následující: etanol zvyšuje salivaci, žaludeční a pankreatickou sekreci, přičemž stimulace sekrece je reflexní a je podmíněna chutí alkoholu. Etanol reflexně stimuluje sekreci i drážděním senzorických zakončení v bukání a žaludeční mukóze. Výsledkem působení alkoholu v trávicím ústrojí je narušení slizničních bariér, riziko vzniku gastritidy a pankreatitidy. Alkohol v koncentraci asi 10% zvyšuje žaludeční sekreci a žaludeční šťáva obsahuje zvýšené množství kyseliny, nikoliv pepsinu. Při ještě vyšší koncentraci alkoholu (nad 20%) se žaludeční sekrece snižuje, peptická aktivita je snížena a převažuje toxický účinek etanolu na mukózní membrány (Lincová et al., 2002).

2. 2. 5. Terapeutické využití

Čistý etanol lokálně dráždí kůži a sliznice, vyvolává zde hyperemii, proto se používá jako externum, např. ve francovce (Lüllmann et al., 2002).

Externí užití vychází z poznatku, že etanol je vhodné rozpouštědlo pro mnoho látek a používá se jako vehikulum při přípravě řady lékových forem. Dehydratační a adstringentní účinky etanolu se využívají při přípravě kosmetických přípravků. Ve vyšších koncentracích způsobuje etanol koagulaci bílkovin mikroorganismů a v kombinaci s propylalkoholem a dalšími látkami se používá k dezinfekci operačního pole (Lincová et al., 2002).

2. 2. 6. Tolerance a závislost

Tolerance (snášenlivost, návyk) je charakterizována snižující se nebo chybějící odpovědí na určitý podnět při jeho trvalém nebo opakovaném působení. Vzrůstající tolerance na drogu znamená, že organismus reaguje postupně na původně účinnou dávku méně, tedy ke stejnému účinku je třeba zvyšovat dávku drogy (Vokurka et al., 2000)

Při pravidelném přívodu alkoholu se vyvíjí zvýšená tolerance, která není vyvolána změnami jeho resorpce, distribuce v organismu nebo eliminace. Experimentálně zjištěná doba pro vznik tolerance je za 1 – 3 týdny (Lincová et al., 2002). Předpokládá se, že se centrální nervový systém stává méně citlivý, nebo že se alkoholik naučí, navzdory vysokému obsahu alkoholu v krvi, podávat lepší výkony, než by se to dařilo člověku, který na alkohol není zvyklý (Lüllmann et al., 2002). Zároveň jsou indukovány mikrosomální jaterní enzymy (Lincová et al., 2002).

Závislost reprezentuje psychické a tělesné důsledky pravidelného užívání drogy, které nutí postiženého k jejímu trvalému konzumu. Rozlišuje se psychická závislost, která je důsledkem trvalé touhy uživatele po jejích účincích a fyzická závislost, jež se vyvíjí pouze v některých případech a projevuje se abstinenčními příznaky při odnětí drogy. Současně může docházet i k dalšímu poškození organismu působením drogy na různé orgány (Vokurka et al., 2000)

Výsledem opakovaného užívání alkoholu ve větších dávkách je vznik psychické a fyzické závislosti. Dávka, frekvence i trvání konzumace jsou podstatné pro vznik fyzické závislosti a určují intenzitu abstinenčního syndromu (Lincová et al., 2002).

Nadměrná konzumace alkoholu představuje jak zdravotní rizika, tak sociální rizika. Zdravotní následky nadměrné konzumace alkoholu zahrnují somatické a psychiatrické problémy. K somatickým problémům patří vyšší riziko výskytu zhoubných nádorů, kardiovaskulární onemocnění, nemoci trávící soustavy, nervové nemoci, nemoci krve a krvetvorných orgánů, infekční nemoci. Významnou roli hrají otravy a neúmyslně i úmyslně způsobené úrazy. Mezi psychiatrické problémy se řadí psychická závislost na alkoholu, delirium tremens, syndrom z odnětí, postižení intelektu a poruchy osobnosti. Konzumace alkoholu také zvyšuje riziko deprese a sebevraždy (Nešpor, 2003).

Sociální rizika, u kterých byla prokázána souvislost s konzumací alkoholu patří: nižší produktivita práce nebo dlouhodobá nezaměstnanost, rodinné problémy, rozvody, zanedbávání dětí, finanční problémy, trestná činnost či bezdomovectví a nedokončené vzdělání (Nešpor, 2003).

Pro společnost představuje nadměrná konzumace alkoholu v populaci zvýšené náklady na zdravotní péči a sociální služby (Nešpor, 2003).

2. 2. 7. Intoxikace

Akutní podání alkoholu uvolňuje serotonin, což je pravděpodobně příčinou euforie. Serotonin, který je uvolněn do extracelulárního prostoru je rychle degradován a vyloučen močí jako hydroxyl – indol – octová kyselina. Přechodně dojde k deficitu serotoninových neurotransmisí, což se projevuje dysforií a depresí (stav znám pod termínem „kocovina“) (Vinař, O., 1999).

Akutní otrava alkoholem je léčena pouze symptomaticky. Je prováděno řízené dýchání, sledováno vodní a minerální hospodářství a termoregulace. Těžká otrava alkoholem může způsobit edém mozku, který vyžaduje osmoterapii. Často se při otravě, jako následek poruchy glukoneogeneze v játrech vyskytuje hypoglykémie. V těchto případech jsou užitečné glukózové infuze. Pokud je klinickým příznakem otravy motorický neklid, používají se pro zklidnění pacienta benzodiazepiny (Lüllmann et al., 2002).

Chronické podávání alkoholu vede k opakovanému uvolňování serotoninu a k jeho rychlé destrukci. To nakonec vyústí v chronický serotoninergní deficit a depresi. Časté sebevraždy alkoholiků nejsou většinou důsledkem sociální a ekonomické degradace, nýbrž patří k příznakům této deprese (Vinař, O., 1999).

Vedle serotoninu má při účinku alkoholu význam také GABA. S tím souvisí tlumivý vliv alkoholu a nespavost a úzkost, které provázejí abstinenční syndrom. Jedním z nejvážnějších následků abstinence po vysoké dlouhodobé konzumaci alkoholu je delirium tremens (Vinař, O., 1999).

2. 2. 8. Terapie alkoholizmu

Hlavním smyslem léčby závislosti na alkoholu je dosažení trvalé abstinence. Odvykací léčba musí být komplexní, tj. kombinace farmakoterapie a režimové léčby s psychoterapií. Při farmakoterapii se podávají látky, které navozují podmíněný reflex, při kterém je požití alkoholu spojeno s nepříjemnými účinky, zejména se zvracením. K tomuto účelu se v léčebnách používá emetikum apomorfin ve formě injekcí. U ambulantních pacientů se podává přípravek Antabus, tbl. s účinnou látkou disulfiramem, který působí inhibici enzymu aldehyddehydrogenázy. Následkem toho se při kombinaci s velmi malým množstvím alkoholu během několika minut objeví první účinky acetaldehydové toxicity: bušivá bolest hlavy, zrudnutí, nauzea a vomitus, hypotenze, tachykardie, pocení.

Pozn. Acamprosat, daidzin, naltrexon

2. 3. Epidemiologie alkoholu

2. 3. 1. Zneužívání alkoholu v České Republice

2. 3. 1. 1. Populace dospělých

V roce 2002 proběhl v ČR jako součást mezinárodního projektu průzkum GENACIS (Gender and Alcohol Comparative Intenational Study). Šetření v populaci ve věku 18 – 64 let bylo mimo jiné zaměřené na rozdíly v užívání alkoholu a dalších návykových látek mezi pohlavími. Celkem bylo v průzkumu

dotázáno 2 526 respondentů. Šetření bylo realizováno Psychiatrickým centrem Praha.

Standardním ukazatelem pro mezinárodní srovnání pokud jde o spotřebu alkoholu je spotřeba na obyvatele vyjádřená v litrech čistého alkoholu. Výše spotřeby na hlavu je také jedním ze základních ukazatelů sloužících pro odhad zdravotních a sociálních problémů působených alkoholem (Csémy, Nešpor, Sovinová, 2005).

V České republice dlouhodobě přetrvává vysoká spotřeba alkoholu. Graf č. demonstruje vývoj průměrné spotřeby alkoholu na obyvatele v České republice.

S výjimkou 80. let má průměrná spotřeba alkoholu v běžné populaci vzestupnou tendenci. V roce 2002 byla průměrná roční spotřeba alkoholu 10 litrů na 1 obyvatele (včetně dětí) (Sovinová and Csémy, 2003).

Graf. č. Vývoj průměrné spotřeby alkoholu na obyvatele v České republice (převzato z Sovinová and Csémy, 2003)

Na celkové spotřebě se významnou měrou podílí spotřeba alkoholických nápojů s vysokým obsahem alkoholu tj. destilátů. Růst spotřeby destilátů má významný podíl na růstu celkové spotřeby alkoholu v posledních 30 letech. Spotřeba piva na obyvatele je v ČR vůbec jedna z nejvyšších na světě. Výsledky šetření také prokázaly, že osoby nadměrně konzumující alkohol byly současně také často silnými kuřáky. (Csémy, Nešpor, Sovinová, 2005).

Podle šetření GENACIS 2002 dosahuje průměrná denní spotřeba vypočtená na základě frekvence a kvantitě pití alkoholu 16,6g (u mužů 26,4g, u žen 7,2g). Spotřeba alkoholu je u jednotlivých věkových skupin odlišná. Nejvyšší spotřeba je zaznamenána u mužů mezi 35. -44. rokem. Nejnižší spotřeba v mužské populaci je ve věkové skupině 18 -24 let. V ženské populaci rozdíly ve spotřebě alkoholu nejsou tolik markantní. Nejnižší spotřeba je uváděna u žen ve věku nad 54 let. (Sovinová and Csémy, 2003).

Tab. Průměrná denní spotřeba alkoholu v gramech podle věkových kategorií a pohlaví (převzato z Sovinová and Csémy, 2003)

Pohlaví	Věkové kategorie (roky)				
	18 - 24	25 -34	35 - 44	45 - 54	55 – 64
Muži (g)	20,7	23,0	35,2	27,1	24,8
Ženy (g)	7,8	7,2	8,9	7,1	5,0

Závislost průměrné spotřeby alkoholu na výši dosaženého vzdělání ukazuje nepřímý vztah (viz. tab). Lidé s vyšším vzděláním pijí méně alkoholu. Muži se základním vzděláním nebo s vyučením vypijí denně v průměru o 10 gramů alkoholu více než vysokoškoláci (Sovinová and Csémy, 2003).

Tab. Průměrná denní spotřeba alkoholu v gramech v závislosti na dosaženém vzdělání a pohlaví (převzato z Sovinová and Csémy, 2003)

Pohlaví	Průměrná denní spotřeba alkoholu v gramech dle vzdělání		
	ZŠ + vyučení	SŠ s maturitou	VŠ
Muži	29,5	23,5	19,5
Ženy	8,1	6,1	6,5

2. 3. 1. 2. Studenti středních škol

Mezinárodní projekt zaměřený na průzkum užívání návykových látek mezi mládeží ve věku 15 -16 let je nazýván „Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách“ (ESPAD). První vlna projektu proběhla v ČR v roce 1995, kdy se do ní zapojilo 2962 respondentů, druhé vlny v roce 1999 se zúčastnilo 3579 respondentů v tomto věku.

Garantem projektu ESPAD v ČR je Psychiatrické centrum Praha ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem, v roce 2003 se do spolupráce zapojilo také Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti. Projekt ESPAD 2003 v České republice je rozšířen o Národní studii o užívání drog v krajích ČR a

účastní se ho téměř 15000 studentů ve věku 15 – 18 let. Studie je založena na české verzi mezinárodního dotazníku ESPAD a výsledky jsou proto plně srovnatelné s ostatními zúčastněnými evropskými státy.

Projekt ESPAD je kromě užívání alkoholu a nelegálních drog zaměřen také na názory a postoje studentů k užívání návykových látek, dostupnost drog a další rizika v oblasti chování mládeže související s užíváním drog.

Údaje týkající se pití alkoholu mezi studenty středních škol vycházejí ze studie ESPAD, která byla v této kohortě realizovaná v letech 1995, 1999 a 2003.

Výsledky studie ESPAD ukazují nárůst obliby alkoholu mezi středoškolskými studenty. Časté pití alkoholických nápojů udávají více chlapci, přičemž nejvíce preferovaným nápojem je u nich pivo. U dívek není preference nápoje tak výrazná jako u chlapců. V roce 1995 byly u dívek nejčastěji konzumovaným druhem alkoholu destiláty. Postupně však narůstala obliba piva. Ve srovnání s rokem 1995 je roce 1999 více častých konzumentů alkoholických nápojů u obou pohlaví a u všech druhů nápojů. Mezi rokem 1999 a 2003 není již nárůst tak výrazný (Sovinová and Csémy, 2003).

Spotřeba alkoholu se však významně zvyšuje již mezi žáky základních škol – podle studie HBSC došlo k výraznému nárůstu pravidelné konzumace alkoholu mezi 15letými (u piva, vína a destilátů). Opakovanou opilost v životě udává 38% chlapců a 29% dívek (Csémy et al., 2003).

V české části ESPAD se také ukázalo, že přetrvává velmi vysoká subjektivně vnímaná dostupnost alkoholu mezi mládeží. V roce 2003 by si „velmi snadno“ nebo „celkem snadno“ obstaralo pivo více než 96% studentů, víno 95% a destiláty téměř 84% studentů, a to i přes fakt, že prodej alkoholu je osobám mladším 18 let zakázán (Csémy et al. 2003).

2. 3. 1. 3. Studenti vysokých škol

2. 3. 1. 4. Souhrn

2. 3. 2. Zneužívání alkoholu v zahraničí

2. 3. 2. 1. Obecná populace

Spotřebu alkoholu na dospělou osobu ve vybraných zemích světa uvádí graf č. Česká republika je na 4. místě (za Lucemburskem, Portugalskem a Irskem) v množství spotřeby litrů čistého alkoholu na dospělého obyvatele (Sovinová and Csémy, 2003).

Graf č. Spotřeba alkoholu na dospělou osobu ve vybraných zemích světa (převzato z Sovinová and Csémy, 2003)

2. 3. 2. 2. Studenti středních škol

Mezinárodní studie ESPAD se v roce 1995 zúčastnilo 26 zemí (Hibell, B. et al., 2004), v roce 1999 celkem 30 evropských zemí. V roce 2003 se na projektu participovalo 35 evropských zemí (Hibell, B. et al., 2004).

Projektu se účastnily tyto země: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Faerské ostrovy, Finsko, Francie, Grónsko, Chorvatsko, Irsko, Island, Itálie, Kypr, Německo (6 spolkových zemí), Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Norsko, Ostrov Man, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko (Moskva), Řecko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko (6 měst), Ukrajina a Velká Británie. V roce 2003 bylo ve studii dotázáno více než 100 000 studentů (Hibell, B. et al., 2004).

Projekt je koordinován Skupinou Pompidou při Radě Evropy a Švédskou radou pro informace a alkoholu a drogách (CAN).

Výzkum v roce 2003, stejně jako v ostatních letech, byl prováděn na základě jednotného dotazníku a standardizované metodologie, aby bylo dosaženo co nejvyšší srovnatelnosti získaných dat. Data byla sebrána převážně v průběhu jara 2003, přičemž cílovou skupinou byli studenti narození v roce 1987. Šlo tedy o populaci, která v daném roce dosáhla věku 16 let. Průměrný věk dotázaných studentů byl 15,8 let. Data byla sbírána formou dotazníků, které byly vyplňovány ve školních třídách. Výběr tříd byl proveden tak, aby vzorek byl reprezentativní pro daný stát. Výjimky zahrnují Rusko, kde se studie omezila na Moskvu, Německo, kde byla studie provedena jen v 6 spolkových zemích a Turecko, kde

se studie omezila na šest největších měst v šesti regionech Turecka. Data sbírali výzkumní asistenti nebo učitelé (Hibell, B. et al., 2004).

Studenti odpovídali na dotazníky anonymně ve třídách, za podmínek podobných písemnému testu. Velikost vzorků dotázaných v jednotlivých zemích se pohybovala od 555 studentů v Grónsku až po 6 000 v Polsku. Je ovšem nutno říci, že menší vzorky se vyskytovaly jen v malých státech, kde nebyla použita žádná výběrová metoda, ale byla dotázána celá sledovaná kohorta. V ostatních zemích se velikost vzorku blížila nebo dosahovala doporučené velikosti 2400 studentů (Hibell, B. et al., 2004).

Ve dvou třetinách zemí zapojených do studie ESPAD měla zkušenost s alkoholem drtivá většina dotázaných studentů (90 % a více). Neznamená to však, že všichni tito studenti byli pravidelnými konzumenty alkoholu. Za pravidelné konzumenty alkoholu můžeme považovat ty studenty, kteří pili alkoholické nápoje alespoň 40krát za život. Výskyt pití alkoholu s touto frekvencí je mezi studenty výrazně nižší než výskyt jakékoli zkušenosti s alkoholem (Hibell, B. et al., 2004).

Nejvyšší výskyt pití alkoholu s frekvencí 40krát a častěji byl zjištěn v zemích, kde byl udáván nejvyšší výskyt celoživotní zkušenosti s pitím alkoholu. Jsou to následující země: Česká republika, Dánsko, Ostrov Man, Nizozemsko, Rakousko a Velká Británie (43 – 50 %). Nejnižší výskyt byl udáván v Turecku (7 %) dále v Grónsku, na Islandu, v Norsku a Portugalsku (13 – 15 %) (Hibell, B. et al., 2004).

Tato úroveň spotřeby alkoholu byla častěji udávána chlapci než děvčaty. V několika málo zemích - na Ostrově Man, ve Finsku a Norsku - bylo rozložení podle pohlaví v přibližně stejné (Hibell, B. et al., 2004).

Za konzumenty s vysokou frekvencí pití je možné označit také ty studenty, kteří uvedli, že pili alkoholické nápoje 10krát a častěji během uplynulých 30 dnů (tj. v průměru každý třetí den). Alkoholické nápoje konzumovala tímto způsobem zhruba čtvrtina studentů v Nizozemsku (25 %) a asi pětina v Belgii, na Maltě, v Rakousku a ve Velké Británii (17 – 21 %). Naopak v některých zemích se pití alkoholu s touto frekvencí vyskytovalo jen ve velmi malé míře. Prevalence 3 % nebo dokonce nižší byly zjištěny ve Finsku, Grónsku, na Islandu, v Norsku a ve

Švédsku. Nízký výskyt častého pití je tedy soustředěn do severských zemí (Hibell, B. et al., 2004).

Pokud jde o druhy alkoholických nápojů, mnoho studentů uvádělo zejména časté pití piva. Procento studentů, kteří pili pivo 3krát a častěji v posledních 30 dnech se pohybovalo v rozmezí od 10 do 44 %. Nejvyšší hodnoty byly zjištěny v Dánsku, Bulharsku, Polsku a Nizozemsku (40 - 44 %). Nejnižší výskyt byl zjištěn v Norsku a Turecku (10, resp. 14 %). Další země, v nichž časté pití piva udávalo méně než 20 % dotázaných, byly Finsko, Maďarsko, Island a Portugalsko (Hibell, B. et al., 2004).

Ve většině zemí studie ESPAD bylo pití piva typickým chováním mezi muži. Výjimkou byly pouze dvě severské země, Island a Grónsko, v nichž podíl častého pití piva byl zhruba stejný u chlapců i děvčat (Hibell, B. et al., 2004).

Přibližně v polovině zemí uvádějí častou konzumaci destilátů chlapci ve větší míře než dívky. Zhruba stejný je počet zemí, v nichž je výskyt častého konzumu destilátů přibližně stejně rozšířený mezi chlapci a dívkami. Vyšší frekvence častého pití destilátů mezi dívkami oproti chlapcům byla zaznamenána pouze ve třech zemích – Irsku, na Ostrovu Man a ve Velké Británii (Hibell, B. et al., 2004).

Pití nadměrných dávek alkoholu (vypití 5 nebo více standardních sklenek alkoholického nápoje za sebou se v největší míře vyskytovalo mezi studenty v Dánsku, Irsku, na Maltě, v Nizozemí, Norsku, na Ostrově Man, v Polsku, Švédsku a ve Velké Británii (24 – 32 %). Jde převážně o země z oblasti severozápadní Evropy s výjimkou Malty. Naopak nejnižší výskyt častého pití nadměrných dávek alkoholu byl zjištěn v následujících zemích: Francie, Island, Kypr, Maďarsko, Rumunsko, Řecko a Turecko (5 – 11 %) (Hibell, B. et al., 2004).

2. 3. 2. 3. Studenti vysokých škol

2. 3. 2. 4. Souhrn

Časté pití má nejvyšší prevalenci mezi studenty západní Evropy (Britské ostrovy, Nizozemsko, Belgie), ale také v Rakousku, České republice a na Maltě.

Poměrně málo studentů ze severských oblastí Evropy pije alkohol s obdobnou četností (Hibell, B. et al., 2004).

Konzumace piva má nejvyšší prevalenci v Bulharsku, Dánsku, Nizozemsku a Polsku, zatímco konzumace vína má nejvyšší prevalenci v zemích, které mají tradici v produkci vín (Česká republika, Itálie, Malta, Rakousko, Řecko a Slovinsko). Spotřeba destilátů je méně jednoznačná, s vysokou prevalencí v navzájem velmi odlišných zemích, jako jsou Faerské ostrovy, Irsko, Malta, Ostrov Man, Řecko a Velká Británie) (Hibell, B. et al., 2004).

3. Experimentální část

3. 1. Metodika

3. 1. 1. Dotazníková analýza

3. 1. 1. 1. Charakteristika dotazníku

Každý dotazník obsahoval celkem čtyřicet otázek. Dvacet osm otázek mělo charakter otázek uzavřených, pět otázek bylo polootevřených. Zbývajících sedm otázek mělo formu otevřenou.

Dotazník byl tématicky rozdělen do čtyř základních částí. První část tvořilo čtrnáct otázek sociodemografického charakteru (věk, pohlaví, rodinné poměry, finanční prostředky, atd.), druhou část otázky týkající se kouření tabákových cigaret. Třetí část obsahovala otázky zaměřené na konzumaci alkoholu a čtvrtá část otázky vztažené na problematiku návykových látek.

Vzor dotazníku uveden v příloze č.

3. 1. 2. Statistická analýza (zpracování výsledků)

Statistické vyhodnocení bylo provedeno s využitím počítačového programu Microsoft Excel® (verze 2000).

3. 2. Výsledky

3. 2. 1. Charakteristika souboru

3. 2. 1. 1. Univerzita Karlova v Praze

3. 2. 1. 1. 1. Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Studie se zúčastnilo celkem 169 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2002/2003 ve věku 18 – 30 let (z tohoto počtu bylo 24 mužů a 145 žen), 78 respondentů – studentů 3. ročníku akademického roku 2002/2003 ve věku 20 – 27 let (z tohoto počtu bylo 17 mužů a 61 žen), 258 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 ve věku 18 – 34 let (z tohoto počtu bylo 43 mužů a 215 žen), 98 respondentů – studentů 3. ročníku akademického roku 2003/2004 ve věku 19 – 28 let (z tohoto počtu bylo 22 mužů a 76 žen), 177 respondentů – studentů 3. ročníku akademického roku 2004/2005 ve věku 20 – 26 let (z tohoto počtu bylo 36 mužů a 141 žen) Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví (Faf UK)

Ročník	Akademický Rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2002/2003	169	145	85,8	24	14,2
3.	2002/2003	78	61	78,2	17	21,8
1.	2003/2004	258	215	83,3	43	16,7
3.	2003/2004	98	76	77,6	22	22,4
3.	2004/2005	177	141	79,7	36	20,3

3. 2. 1. 1. 2. 3. Lékařská fakulta

Studie se zúčastnilo celkem 57 respondentů – studentů 4. ročníku akademického roku 2002/2003 ve věku 20 – 29 let (z tohoto počtu bylo 29 mužů a 28 žen) a 90 respondentů – studentů 4. ročníku akademického roku 2004/2005 ve věku 21 – 29 let (z tohoto počtu bylo 34 mužů a 55 žen, 1 dotazník bez odpovědi) 3. Lékařské fakulty UK v Praze. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví (3. LF UK)

Ročník	Akademický rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
4.	2002/2003	57	28	49,1	29	50,9
4.	2004/2005	90	55	61,1	34	37,8

3. 2. 1. 2. Technická univerzita v Liberci

3. 2. 1. 2. 1. Fakulta architektury

Studie se zúčastnilo celkem 26 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 Fakulty architektury Technické univerzity v Liberci ve věku 19 – 25 let. Z tohoto počtu bylo 12 mužů a 14 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Fakulta architektury

Ročník	Akademický rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	26	14	53,8	12	46,2

3. 2. 1. 2. 2. Hospodářská fakulta

Studie se zúčastnilo celkem 140 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 Hospodářské fakulty Technické univerzity

v Liberci ve věku 19 – 27 let. Z tohoto počtu bylo 49 mužů a 91 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Hospodářská fakulta

Ročník	Akademický Rok	Celkový počet Studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	140	91	65,0	49	35,0

3. 2. 1. 2. 3. Fakulta mechatroniky a mezioborových inženýrských studií

Studie se zúčastnilo celkem 100 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 Fakulty mechatroniky a mezioborových inženýrských studií Technické univerzity v Liberci ve věku 19 – 25 let. Z tohoto počtu bylo 90 mužů a 10 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Fakulta mechatroniky a mezioborových inženýrských studií

Ročník	Akademický Rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	100	10	10,0	90	90,0

3. 2. 1. 2. 4. Fakulta pedagogická

Studie se zúčastnilo celkem 200 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 ve věku 19 – 31 let (z tohoto počtu bylo 76 mužů a 124 žen) a 286 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2004/2005 ve věku 18 – 48 let (z tohoto počtu bylo 88 mužů a 198 žen) Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci.. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Fakulta pedagogická

Ročník	Akademický Rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	200	124	62,0	76	38,0
1.	2004/2005	286	198	69,2	88	30,8

3. 2. 1. 2. 5. Fakulta textilní

Studie se zúčastnilo celkem 267 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 Fakulty textilní Technické univerzity v Liberci ve věku 19 – 29 let. Z tohoto počtu bylo 53 mužů a 214 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Fakulta textilní

Ročník	Akademický rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	267	214	80,1	53	19,9

3. 2. 1. 3. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

3. 2. 1. 3. 1. Farmaceutická fakulta

Studie se zúčastnilo celkem 98 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2003/2004 ve věku 18 – 29 let(z tohoto počtu bylo 10 mužů a 88 žen) a 82 respondentů – studentů 3. ročníku akademického roku 2003/2004 ve věku 20 - 23 let (z tohoto počtu bylo 12 mužů a 70 žen) Farmaceutické fakulty Veterinární a farmaceutické univerzity Brno. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví (FaF VFU)

Ročník	Akademický Rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2003/2004	98	88	89,8	10	10,2
3.	2003/2004	82	70	85,4	12	14,6

3. 2. 1. 4. Univerzita Palackého v Olomouci

3. 2. 1. 4. 1. Lékařská fakulta

Studie se zúčastnilo celkem 111 respondentů – studentů 4. ročníku akademického roku 2004/2005 Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve věku 21 – 29 let. Z tohoto počtu bylo 31 mužů a 80 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví (LF UP)

Ročník	Akademický rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
4.	2004/2005	111	80	72,1	31	27,9

3. 2. 1. 5. Univerzita Pardubice

3. 2. 1. 5. 1. Fakulta ekonomicko – správní

Studie se zúčastnilo celkem 108 respondentů – studentů 3. ročníku akademického roku 2003/2004 Fakulty ekonomicko – správní Univerzity Pardubice ve věku 19 – 25 let. Z tohoto počtu bylo 39 mužů a 69 žen. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Fakulta ekonomicko – správní

Ročník	Akademický	Celkový počet	Ženy	Muži

	rok	Studentů	Počet	%	Počet	%
3.	2003/2004	108	69	63,9	39	36,1

3. 2. 1. 6. Škoda Auto Vysoká škola Mladá Boleslav

Studie se zúčastnilo celkem 90 respondentů – studentů 1. ročníku akademického roku 2004/2005 ve věku 19 – 29 let (z tohoto počtu bylo 56 mužů a 34 žen) a 28 respondentů – studentů 4. ročníku akademického roku 2004/2005 ve věku 20 – 26 let (z tohoto počtu bylo 20 mužů a 8 žen) Škoda Auto Vysoké školy Mladá Boleslav. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví – Škoda Auto Vysoká škola

Ročník	Akademický rok	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
			Počet	%	Počet	%
1.	2004/2005	90	34	37,8	56	62,2
4.	2004/2005	28	8	28,6	20	71,4

3. 2. 1. 7. Celková charakteristika studentů

Dotazníkového šetření se na Univerzitě Karlově zúčastnilo celkem 927 studentů (77,8% žen, 22,2% mužů), na Technické univerzitě 1019 studentů (63,9% žen, 36,1% mužů), na Veterinární a farmaceutické univerzitě 180 studentů (87,8% žen, 12,2% mužů), na Univerzitě Palackého 111 studentů (72,1% žen, 27,9% mužů), na Univerzitě Pardubice 108 studentů (63,9% žen, 36,1% mužů) a na Škoda Auto Vysoké škole 118 studentů (35,6% žen, 64,4% mužů). Celkem dotazník vyplnilo a odevzdalo na výše zmíněných univerzitách 2463 studentů. Podrobné zastoupení studentů účastnících se dotazníkového šetření na jednotlivých univerzitách dle pohlaví uvádí tab.

Tab. Charakteristika souboru studentů

Název Univerzity	Celkový počet studentů	Ženy		Muži	
		Počet	%	Počet	%
Univerzita Karlova	927	721	77,8	205	22,2
Technická univerzita	1019	651	63,9	368	36,1
Veterinární a farmaceutická univerzita	180	158	87,8	22	12,2
Univerzita Palackého	111	80	72,1	31	27,9
Univerzita Pardubice	108	69	63,9	39	36,1
Škoda Auto Vysoká škola	118	42	35,6	76	64,4

Graf. Charakteristika souboru studentů

3. 2. 2. Výsledky dotazníkové studie

3. 2. 2. 1. Univerzita Karlova v Praze

3. 2. 2. 1. 1. Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

3. 2. 2. 1. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2002/2003

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 169 studentů má 72,8% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 30,2% studentů, několikrát za týden 17,2% studentů. S pitím vína má zkušenost 94,1% studentů, 29,6% studentů si dá víno výjimečně, 20,8% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 13,6% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf UK, 1. ročník, 2002/2003)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	27,2	30,2	25,4	14,2	3,0
Víno	5,9	29,6	43,2	17,8	3,0
Destiláty	13,6	59,2	22,5	4,7	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 15,4% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 66,3% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 20,7% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 13,6% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 52,1% studentů. Stav opilosti nezná 33,7% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 5,9% studentů, že vůbec nepije, 69,8% studentů nebylo opilých, 18,9% se opilo jednou, 4,1% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 1,2% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 1. 2. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2002/2003

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 78 studentů má 83,3% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 23,1% studentů, několikrát za týden 33,3% studentů. S pitím vína má zkušenost 93,6% studentů, 25,6% studentů si dá víno výjimečně, 21,8% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 7,7% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf UK, 3. ročník, 2002/2003)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	16,7	23,1	26,9	21,8	11,5
Víno	6,4	25,6	46,2	16,7	5,1
Destiláty	7,7	53,9	34,6	1,3	2,6

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 14,1% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 19,2% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 18,0% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,6% si na první zkušenost s alkoholem nevzpomíná, stejné procento na tuto otázku neodpovědělo.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 21,8% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 47,4% studentů, ve 20 letech 5,1% studentů a v 21 letech 2,6% studentů. Stav opilosti nezná 19,2% studentů. 3,9% studentů neodpovědělo.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 7,7% studentů, že vůbec nepije, 60,3% studentů nebylo opilých, 24,4% se opilo jednou, 3,8% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 3,8% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 1. 3. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 258 studentů má 81,4% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 32,6% studentů, několikrát za týden 23,6% studentů. S pitím vína má zkušenost 96,9% studentů, 31,8% studentů si dá víno výjimečně, 24,0% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 8,9% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf UK, 1. ročník, 2003/2004)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	18,6	32,6	25,2	17,0	6,6
Víno	3,1	31,8	41,1	20,5	3,5
Destiláty	8,9	57,8	27,9	4,2	1,2

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 28,3% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 24,0% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 13,6% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,7% studentů neodpovědělo.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 27,9% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 51,2% studentů, ve věku 20 – 22 let 1,6% studentů. Stav opilosti nezná 18,6% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 7,0% studentů, že vůbec nepije, 54,7% studentů nebylo opilých, 26,4% se opilo jednou, 8,1% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 3,9% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 1. 4. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 98 studentů má 80,6% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 20,4% studentů, několikrát za týden 37,7% studentů. S pitím vína má zkušenost 98,0% studentů, 33,7% studentů si dá víno výjimečně, 18,4% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 7,1% studentů, při výjimečných příležitostech si dají destilát přibližně dvě třetiny studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf UK, 3. ročník, 2003/2004)

Druh alkoholického	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x	1 – 2x	Častěji

nápoje			za měsíc	týdně	
Pivo	19,4	20,4	22,5	31,6	6,1
Víno	2,0	33,7	45,9	15,3	3,1
Destiláty	7,1	62,2	23,5	5,1	2,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 27,6% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 18,4% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 14,3% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. Na svou první zkušenost s alkoholem si nevzpomíná 6,1% studentů.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 27,6% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 50,0% studentů, ve 20ti letech 3,1% studentů. Stav opilosti nezná 18,4% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 6,1% studentů, že vůbec nepije, 57,1% studentů nebylo opilých, 23,5% se opilo jednou, 10,2% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 3,1% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 1. 5. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 177 studentů má 84,7% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 27,7% studentů, několikrát za týden 36,1% studentů. S pitím vína má zkušenost 98,3% studentů, 27,7% studentů si dá víno výjimečně, 20,9% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 7,9% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát přibližně polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf UK, 3. ročník, 2004/2005)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	14,1	27,7	20,9	28,2	7,9

Víno	1,7	27,7	49,7	20,3	0,6
Destiláty	7,9	51,4	27,7	13,0	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 13,6% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 22,0% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 16,4% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 18,1% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 50,9% studentů, ve věku 20 – 21 let 5,7% studentů. Stav opilosti nezná 23,2% studentů. 2,3% studentů neudalo odpověď.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 2,3% studentů, že vůbec nepije, 59,3% studentů nebylo opilých, 19,8% se opilo jednou, 12,4% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 5,7% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 2. 3. Lékařská fakulta

3. 2. 2. 1. 2. 1. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2002/2003

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 57 studentů má 87,7% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 24,6% studentů, několikrát za týden 49,1% studentů. S pitím vína má zkušenost 93,0% studentů, 19,3% studentů si dá víno výjimečně, 29,8% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 8,8% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát 42,1% studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (3. LF UK, 4. ročník, 2002/2003)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	12,3	24,6	14,0	28,1	21,0

Víno	7,0	19,3	43,9	22,8	7,0
Destiláty	8,8	42,1	31,6	14,0	3,5

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 31,6% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 26,3% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 14,0% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 7,0% studentů si na svou první zkušenost s alkoholem nevzpomíná.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 21,1% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 57,9% studentů, ve věku 20 – 21 let 10,5% studentů. Stav opilosti nezná 10,5% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 1,8% studentů, že vůbec nepije, 52,6% studentů nebylo opilých, 24,6% se opilo jednou, 14,0% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 7,0% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 1. 2. 2. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 90 studentů má 84,4% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 20,0% studentů, několikrát za týden 41,1% studentů. S pitím vína má zkušenost 93,3% studentů, 23,3% studentů si dá víno výjimečně, 21,1% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 14,4% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát méně než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (3. LF UK, 4. ročník, 2004/2005)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	14,4	20,0	23,3	37,8	3,3
Víno	6,7	23,3	48,9	17,8	3,3
Destiláty	14,4	47,8	32,2	5,6	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 35,6% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 18,9% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 11,1% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,2% studentů na otázku neodpovědělo.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 35,6% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 42,2% studentů, ve věku 20 – 25 let 5,6% studentů. Stav opilosti nezná 16,7% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 10,0% studentů, že vůbec nepije, 43,3% studentů nebylo opilých, 12,2% se opilo jednou, 18,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 15,6% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 2. Technická univerzita v Liberci

3. 2. 2. 2. 1. Fakulta architektury

3. 2. 2. 2. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 26 studentů má 88,4% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 11,5% studentů, několikrát za týden 50,0% studentů. S pitím vína má zkušenost 96,1% studentů, 19,2% studentů si dá víno výjimečně, 23,0% pije víno několikrát za týden. Konzumaci destilátů vyzkoušeli všichni studenti, při výjimečných příležitostech si dají destilát přibližně dvě třetiny studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta architektury)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	11,5	11,5	26,9	34,6	15,4

Víno	3,9	19,2	53,9	11,5	11,5
Destiláty	0,0	61,5	38,5	0,0	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 3,9% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 30,8% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 15,4% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. Největší procento studentů, 34,6%, vyzkoušelo alkohol poprvé ve 14ti letech.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 23,1% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 69,2% studentů. Stav opilosti nezná 3,9% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 53,9% studentů, že nebylo opilých, 42,3% se opilo jednou a 3,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát.

3. 2. 2. 2. 2. Hospodářská fakulta

3. 2. 2. 2. 2. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 140 studentů má 74,3% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 24,3% studentů, několikrát za týden 32,9% studentů. S pitím vína má zkušenost 87,1% studentů, 30,7% studentů si dá víno výjimečně, 19,3% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 7,1% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát méně než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Hospodářská fakulta)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	25,7	24,3	17,1	22,9	10,0
Víno	12,9	30,7	37,1	16,4	2,9

Destiláty	7,1	46,4	37,9	7,9	0,7

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 20,0% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 27,1% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 11,4% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. Na svou první zkušenost s alkoholem si nevzpomíná 3,6% studentů.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 32,9% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 52,1% studentů, ve 20 -23 letech 2,1% studentů. Stav opilosti nezná 10,0% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 6,4% studentů, že vůbec nepije, 49,3% studentů nebylo opilých, 25,7% se opilo jednou, 12,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 5,7% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 2. 3. Fakulta mechatroniky a mezioborových inženýrských studií

3. 2. 2. 2. 3. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 100 studentů má 91,0% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 12,0% studentů, několikrát za týden 59,0% studentů. S pitím vína má zkušenost 83,0% studentů, 43,0% studentů si dá víno výjimečně, 8,0% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 10,0% studentů, při výjimečných příležitostech si dají destilát méně než dvě třetiny studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta mechatroniky)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	9,0	12,0	20,0	41,0	18,0
Víno	17,0	43,0	32,0	8,0	0,0

Destiláty	10,0	59,0	20,0	10,0	1,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 25,0% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 17,0% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 16,0% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,0% studentů neodpovědělo.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 22,0% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 41,0% studentů. Stav opilosti nezná 8,0% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 5,0% studentů, že vůbec nepije, 48,0% studentů nebylo opilých, 29,0% se opilo jednou, 10,0% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 8,0% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 2. 4. Fakulta pedagogická

3. 2. 2. 2. 4. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 200 studentů má 79,5% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 22,5% studentů, několikrát za týden 35,0% studentů. S pitím vína má zkušenost 91,0% studentů, 35,5% studentů si dá víno výjimečně, 19,0% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 9,5% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta pedagogická, 1. ročník, 2003/2004)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	20,5	22,5	22,0	26,0	9,0
Víno	9,0	35,5	36,5	15,5	3,5

Destiláty	9,5	56,0	27,5	4,5	2,5

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 17,5% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 27,5% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 20,5% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. Na první zkušenost s alkoholem si nevzpomíná 3,5% studentů.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 27,0% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 52,0% studentů, ve věku 20 – 22 let 3,0% studentů. Stav opilosti nezná 15,5% studentů. 2,5% studentů si nevzpomíná.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 7,0% studentů, že vůbec nepije, 52,0% studentů nebylo opilých, 25,5% se opilo jednou, 8,0% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 7,5% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 2. 4. 2. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 286 studentů má 80,7% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 28,0% studentů, několikrát za týden 28,6% studentů. S pitím vína má zkušenost 93,4% studentů, 32,9% studentů si dá víno výjimečně, 19,9% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 10,8% studentů, při výjimečných příležitostech si dají destilát přibližně dvě třetiny studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta pedagogická, 1. ročník, 2004/2005)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	18,2	28,0	24,1	22,7	5,9
Víno	6,6	32,9	40,6	17,1	2,8
Destiláty	10,8	59,8	22,4	5,9	1,1

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 15,0% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 26,2% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 20,3% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 0,7% si na první zkušenost nevzpomíná.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 24,8% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 56,3% studentů, ve věku 20 – 24 let 5,6% studetnů. Stav opilosti nezná 9,8% studentů. 2,5% studentů neudalo odpověď.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 4,2% studentů, že vůbec nepije, 62,9% studentů nebylo opilých, 22,7% se opilo jednou, 5,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 4,2% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 2. 5. Fakulta textilní

3. 2. 2. 2. 5. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 267 studentů má 79,0% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 30,0% studentů, několikrát za týden 28,8% studentů. S pitím vína má zkušenost 94,0% studentů, 39,0% studentů si dá víno výjimečně, 20,2% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 13,5% studentů, při výjimečných příležitostech si dají destilát méně než dvě třetiny studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta textilní)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	21,0	30,0	20,2	21,3	7,5
Víno	6,0	39,0	34,8	15,4	4,8

Destiláty	13,5	58,8	21,3	4,9	1,5

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 4,5% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 28,1% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 24,0% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,6% studentů na otázku neodpovědělo.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 24,0% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 56,6% studentů, ve věku 20 – 25 let 3,4% studentů. Stav opilosti nezná 15,4% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 3,0% studentů, že vůbec nepije, 62,2% studentů nebylo opilých, 23,6% se opilo jednou, 7,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 3,4% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 3. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

3. 2. 2. 3. 1. Farmaceutická fakulta

3. 2. 2. 3. 1. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 98 studentů má 78,6% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 34,7% studentů, několikrát za týden 21,4% studentů. S pitím vína má zkušenost 91,8% studentů, 24,5% studentů si dá víno výjimečně, 19,3% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 4,1% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf VFU, 1. ročník, 2003/2004)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji

Pivo	21,4	34,7	22,5	16,3	5,1
Víno	8,2	24,5	48,0	18,3	1,0
Destiláty	4,1	57,2	30,6	7,1	1,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 24,5% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 19,4% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 10,2% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 4,1% studentů neudalo odpověď.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 26,5% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 46,9% studentů. Stav opilosti nezná 23,5% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 7,1% studentů, že vůbec nepije, 54,1% studentů nebylo opilých, 28,6% se opilo jednou, 8,2% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 2,0% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 3. 1. 2. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 82 studentů má 82,9% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 26,8% studentů, několikrát za týden 30,5% studentů. S pitím vína má zkušenost 96,3% studentů, 20,7% studentů si dá víno výjimečně, 35,4% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 9,8% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Faf VFU, 3. ročník, 2003/2004)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	17,1	26,8	25,6	20,7	9,8
Víno	3,7	20,7	40,2	28,1	7,3

Destiláty	9,8	58,5	29,3	2,4	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 18,3% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 25,6% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 18,3% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. Na první zkušenost s alkoholem si nevzpomíná 3,7% studentů.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 9,8% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 47,6% studentů. Stav opilosti nezná 17,1% studentů. 3,7% otázek bylo bez odpovědi.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 3,7% studentů, že vůbec nepije, 50,0% studentů nebylo opilých, 30,5% se opilo jednou, 12,2% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 3,7% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 4. Univerzita Palackého v Olomouci

3. 2. 2. 4. 1. Lékařská fakulta

3. 2. 2. 4. 1. 1. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 111 studentů má 79,2% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 24,3% studentů, několikrát za týden 26,1% studentů. S pitím vína má zkušenost 90,1% studentů, 37,0% studentů si dá víno výjimečně, 15,3% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 21,6% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (LF UP)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji

Pivo	20,7	24,3	28,8	18,0	8,1
Víno	9,9	37,0	37,8	12,6	2,7
Destiláty	21,6	53,2	22,5	0,0	2,7

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 20,7% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 27,0% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 19,8% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 1,8% studentů si nevzpomíná.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 15,3% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 49,6% studentů, ve věku 20 – 24 let 5,4% studentů. Stav opilosti nezná 28,8% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 10,8% studentů, že vůbec nepije, 52,3% studentů nebylo opilých, 15,3% se opilo jednou, 9,9% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 11,7% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 5. Univerzita Pardubice

3. 2. 2. 5. 1. Fakulta ekonomicko – správní

3. 2. 2. 5. 1. 1. Studenti 3. ročníku – ak. r. 2003/2004

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 108 studentů má 76,8% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 19,4% studentů, několikrát za týden 37,0% studentů. S pitím vína má zkušenost 89,8% studentů, 19,4% studentů si dá víno výjimečně, 21,3% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 7,4% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát více než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (Fakulta ekonomicko - správní)

Druh	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje

alkoholického nápoje	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	22,2	19,4	20,4	29,6	7,4
Víno	10,2	19,4	49,1	17,6	3,7
Destiláty	7,4	57,4	24,1	11,1	0,0

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 16,7% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 19,4% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 16,7% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let. 2,8% studentů neudalo odpověď.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 37,0% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 47,2% studentů. Stav opilosti nezná 13,9% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 5,6% studentů, že vůbec nepije, 50,9% studentů nebylo opilých, 25,9% se opilo jednou, 10,2% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 7,2% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 6. Škoda Auto Vysoká škola Mladá Boleslav

3. 2. 2. 6. 1. Studenti 1. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 90 studentů má 85,6% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 24,4% studentů, několikrát za týden 41,2% studentů. S pitím vína má zkušenost 83,4% studentů, 35,6% studentů si dá víno výjimečně, 11,1% pije víno několikrát za týden. Destiláty nikdy nezkusilo 8,9% studentů, při výjimečných příležitostech si dá destilát méně než polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (ŠA VŠ, 1. ročník, 2004/2005)

Druh	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje

alkoholického nápoje	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	14,4	24,4	20,0	23,4	17,8
Víno	15,6	35,6	36,7	11,1	0,0
Destiláty	8,9	48,9	22,2	16,7	3,3

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 16,7% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 21,1% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 14,4% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 45,6% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 38,9% studentů. Stav opilosti nezná 10,0% studentů. Neodpovědělo 2,2% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 2,2% studentů, že vůbec nepije, 38,9% studentů nebylo opilých, 27,8% se opilo jednou, 17,8% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 12,2% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 6. 2. Studenti 4. ročníku – ak. r. 2004/2005

Dotazníkové šetření ukázalo, že ve skupině 28 studentů má 85,7% zkušenost s konzumací piva. Výjimečně si dá pivo 17,9% studentů, několikrát za týden 60,7% studentů. S pitím vína mají zkušenost všichni studenti, 28,5% studentů si dá víno výjimečně, 28,6% pije víno několikrát za týden. Pití destilátů vyzkoušeli všichni studenti, při výjimečných příležitostech si dá destilát polovina studentů. Přehled o konzumaci alkoholických nápojů uvádí tab.

Tab. Procentuální rozvrstvení respondentů konzumujících alkoholické nápoje (ŠA VŠ, 4. ročník, 2004/2005)

Druh alkoholického nápoje	% respondentů konzumujících alkoholické nápoje				
	Nikdy	Výjimečně	1 – 2x za měsíc	1 – 2x týdně	Častěji
Pivo	14,3	17,9	7,1	28,6	32,1

Víno	0,0	28,5	42,9	10,7	17,9
Destiláty	0,0	50,0	32,1	14,3	3,6

Dotazníkové šetření dále ukázalo, že 21,4% studentů se poprvé napilo alkoholu do 10ti let věku. 14,3% vyzkoušelo alkohol poprvé v 15ti letech a 39,3% bylo při první zkušenosti s alkoholem ve věku od 16ti do 18ti let.

První zkušenost se stavem opilosti uvádí 39,3% studentů při dosažení věku 15 let a méně. Ve věku 16 – 19 let se poprvé opilo 50,0% studentů. Stav opilosti nezná 3,6% studentů.

Na otázku, zda jste během posledních čtyř týdnů byl(a) opilý(á) odpovědělo 32,1% studentů, že nebylo opilých, 32,1% se opilo jednou, 25,0% studentů se opilo dvakrát nebo třikrát a 10,7% se opilo nejméně čtyřikrát.

3. 2. 2. 7. Celková charakteristika studentů

Tab. Celková charakteristika studentů

Název školy	% studentů konzumující daný druh alkoholického nápoje						
	Pivo			Víno			Destiláty
	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát Za týden	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát za týden	Nikdy
Faf UK							
1. ročník	72,8	30,2	17,2	94,1	29,6	20,8	13,6

2002							
3. ročník 2002	83,3	23,1	33,3	93,6	25,6	21,8	7,7
1. ročník 2003	81,4	32,6	23,6	96,9	31,8	24,0	8,9
3. ročník 2003	80,6	20,4	37,7	98,0	33,7	18,4	7,1
3. ročník 2004	84,7	27,7	36,1	98,3	27,7	20,9	7,9
3. LF UK							
4. ročník 2002	87,7	24,6	49,1	93,0	19,3	29,8	8,8
4. roč. 2004	84,4	20,0	41,1	93,3	23,3	21,1	14,4

Název školy	% studentů konzumující daný druh alkoholického nápoje						
	Pivo			Víno			Destiláty
	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát Za týden	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát za týden	Nikdy
TUL							
FA	88,4	11,5	50,0	96,1	19,2	23,0	0,0
FH	74,3	24,3	32,9	87,1	30,7	19,3	7,1
FM	91,0	12,0	59,0	83,0	43,0	8,0	10,0
FP 1. ročník	79,5	22,5	35,0	91,0	35,5	19,0	9,5

2003							
FP 1. ročník 2004	80,7	28,0	28,6	93,4	32,9	19,9	10,8
FT	79,0	30,0	28,8	94,0	39,0	20,2	13,5
VFU							
1. ročník 2003	78,6	34,7	21,4	91,8	24,5	19,3	4,1
3. ročník 2003	82,9	26,8	30,5	96,3	20,7	35,4	9,8
LF UP							
4. ročník 2004	79,2	24,3	26,1	90,1	37,0	15,3	21,6

Název školy	% studentů konzumující daný druh alkoholického nápoje						
	Pivo			Víno			Destiláty
	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát Za týden	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát za týden	Nikdy
FES UP							
3. ročník 2003	76,8	19,4	37,0	89,8	19,4	21,3	7,4
ŠA							

VŠ							
1. ročník 2004	85,6	24,4	41,2	83,4	35,6	11,1	8,9
4. ročník 2004	85,7	17,9	60,7	100,0	28,5	28,6	0,0

Tab. Procentuální zastoupení studentů konzumujících alkoholické nápoje v daném univerzitním městě

Univerzitní město	% studentů konzumující daný druh alkoholického nápoje						
	Pivo			Víno			Destiláty
	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát za týden	Zkušenost	Výjimečně	Několikrát za týden	Nikdy
Hradec Králové	80,6	26,8	29,6	96,2	29,7	21,2	9,0
Praha	86,1	22,3	45,1	93,2	21,3	25,5	11,6
Liberec	82,2	21,4	39,1	90,8	33,4	18,2	8,5
Brno	80,8	30,8	26,0	94,1	22,6	27,4	7,0

Olomouc	79,2	24,3	26,1	90,1	37,0	15,3	21,6
Pardubice	76,8	19,4	37,0	89,8	19,4	21,3	7,4
Mladá Boleslav	85,7	21,2	51,0	91,7	32,1	19,9	4,5

4. Diskuse

4. 1. Srovnání spotřeby alkoholu na jednotlivých univerzitách

Převážná většina studentů má zkušenost s pitím vína. Zkušenost s pitím vína se na jednotlivých univerzitách pohybuje kolem 90% studentů, zkušenost s pitím piva má přibližně 80% studentů (přehled uvádí tab.). Co se týče konzumace alkoholických nápojů v průběhu týdne, většinou několikrát za týden, mezi fakultami existují patrné rozdíly. Na Faf UK je oblíbenější pití piva. Přičemž studenti nižších ročníků dávají přednost vínu, u studentů vyšších ročníků, v této analýze se jedná o třetí ročník, je populárnější konzumace piva. Na 3. LF UK, TUL a ŠA VŠ je u studentů v průběhu týdne častější pití piva.

Na fakultách, na kterých byla dotazníková analýza prováděná u studentů odlišných ročníků je výrazný nárůst konzumace alkoholu v průběhu studijních let. V této analýze je možné tento trend zaznamenat u studentů Faf UK v Hradci Králové, VFU v Brně a ŠA VŠ Mladé Boleslavi.

Co se týče pití alkoholu v jednotlivých univerzitních městech, pití piva je nejpopulárnější mezi studenty ŠA VŠ v Mladé Boleslavi. Tato skutečnost by mohla souviset s větším procentuálním zastoupením mužů na této škole. Další v pořadí konzumace piva je 3. LF v Praze, dále TUL v Liberci, FES v Pardubicích a Faf v Hradci Králové. Na poslední pozici je na stejné úrovni VFU v Brně a LF v Olomouci. Pití vína je nejpopulárnější mezi studenty VFU v moravské metropoli Brno, dále u studentů studujících v Praze. Na třetí pozici v pití vína jsou na stejné úrovni fakulty v Hradci Králové a v Pardubicích. Následují univerzity v Mladé Boleslavi, Liberci a Olomouci.

4. 2. Vliv financí

Studie ukázala, že finance studentů jsou výrazným faktorem, který ovlivňuje jejich postoje k pití alkoholu. Po vyhodnocení otázek týkajících se možné útraty studentů za týden bylo zjištěno, že procento studentů, kteří mohou utratit za týden „za co chtějí“ více než 500,- přibližně souhlasí s procentem studentů, kteří konzumují alkoholické nápoje častěji než 1 – 2 x týdně, případně je vyšší.

Obdobně při porovnání procenta studentů, kteří pravidelně kouří, odpovídá procento pravidelných kuřáků těm, kteří mají týdenní kapesní příjem vyšší než 500,-.

4. 3. Trend vývoje

Všechny přímé i nepřímé ukazatele naznačují, že problémy působené alkoholem budou v budoucnosti nadále narůstat, pokud nebudou v rozhodovací sféře přijata účinná opatření.

V současné době má prioritní význam legislativní úprava. Současná platná legislativa v oblasti alkoholu a tabáku se opírá o zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi a vyhlášku 187/1989 Sb., kterou se zákon provádí. Dosud platný zákon z r. 1989 je zastaralý a neodpovídá současným podmínkám. Nový zákon by měl ochranu společnosti před škodami působenými alkoholem pojímat komplexně a moderně.

Do budoucna by měl být kladen důraz na dodržování legálního věku dostupnosti alkoholických nápojů, regulaci reklamy, ovlivňování postojů mladé populace a tedy primární prevenci a na rozvoj účinných forem léčebné intervence.
Pokud ve společnosti nebude dostatečná politická vůle k řešení příčin problémů, které alkohol působí, pak se budou nadále odstraňovat jen pozdní následky (Csémy, Nešpor, Sovinová, 2005).

4. 4. Porovnání naší analýzy s obdobnými typy studií prováděných v zahraničí

4. 4. 1. Nový Zéland

Cílem studie prováděné na Novém Zélandě bylo zjistit situaci zneužívání alkoholu ve skupině vysokoškolských studentů prostřednictvím dotazníkové analýzy. Probatorní skupinou se stali studenti třetích ročníků obývajících vysokoškolské koleje Univerzity Otago ve městě Dunedin (čtvrté největší město Nového Zélandu). Jedním z impulsů k provedení analýzy bylo rozšíření konzumace alkoholických nápojů mezi mládeží po snížení věkové hranice ke koupi alkoholického nápoje z 20 na 18 let v roce 1999. Dotazník odevzdalo 1480 respondentů (63% z populace studentů obývajících koleje). Bylo zjištěno, že muži pijí alkoholické nápoje častěji než ženy. Většina účastníků studie začala pravidelně pít během studií na střední škole. Studie ukazuje, že u těchto studentů je kontinuální přechod v pití i do vysokoškolského studia (Kypri, K. et al., 2002). Tento trend je zaznamenán i u studentů českých vysokých škol. Velká většina studentů vyzkoušela alkohol již na střední škole, někteří na základní škole. Největší procento studentů mělo první zkušenost s alkoholem v 15 – ti letech.

4. 4. 2.

Pro zjištění situace konzumace alkoholu u studentů lékařských fakult byla na jaře v roce 1995 a 1998 provedena obdobná dotazníková studie zaměřená na konzumaci alkoholu, zneužívání konopí a dalších nelegálních drog a na otázky týkající se strachu, depresí a stresových situací mezi studenty Lékařské fakulty Univerzity Newcastle (Newbury – Birch, D. et al., 2001).

Bylo zjištěno, že studenti vysokých škol, včetně studentů lékařských fakult nejsou imunní vůči současnému všeobecnému trendu nestřídmého pití a zneužívání návykových látek (Webb, E. et al., 1996).

Na počátku studie byl předpoklad, že studenti medicíny budou redukovat jejich spotřebu alkoholu a dalších nelegálních drog vzhledem k budoucím požadavkům stát se lékaři. Tento předpoklad byl vyvrácen. Větší nárůst konzumace alkoholu úzce souvisí s pořádáním různých studentských oslav a „mejdanů“ (Newbury – Birch, D. et al., 2001).

Z analýzy dále vyplynulo, že někteří studenti pijí alkohol ke zmírnění jejich stresových symptomů. Také zneužívání nelegálních drog se v průběhu doby studia významně zvýšilo, nejčastěji zneužívanou drogou je konopí. Mezi zneužíváním konopí a pitím alkoholu byla nalezena signifikantně významná

asociace, což podporuje tvrzení, že pití alkoholu může být vstupní branou k užívání nelegálních látek (Newbury – Birch, D. et al., 2001).

Na Lékařských fakultách v Praze a Olomouci dle výsledků naší studie si dá alkohol (pivo nebo víno) 1x nebo 2x týdně přibližně čtvrtina studentů. Častější pití alkoholu týdně příliš rozšířeno není. Celkově lze říci, že ani studenti českých lékařských fakult nejsou vůči běžné konzumaci alkoholu imunní.

4. 4. 3. Kanada versus Spojené státy

Za účelem porovnání užívání alkoholu mezi vysokoškolskými studenty Spojených států a Kanady byla v roce 1999 provedena dotazníková studie, které se zúčastnilo 12344 studentů Spojených států a 6729 studentů z Kanady mladších 25 let. Studenti byli vybráni ze 119 univerzit ve Spojených státech a z 16 univerzit v Kanadě. Minimální věk pro legální pití alkoholu ve Spojených státech je 21 let, v Kanadě 18 nebo 19 let. Bylo zjištěno, že prevalence celoživotního pití alkoholu je signifikantně vyšší mezi kanadskými studenty. Naopak prevalence nadměrného pití alkoholu (konzumace pěti nebo více alkoholických nápojů za sebou u mužů/ čtyř a více nápojů u žen) je vyšší u studentů Spojených států. Studie dále ukázala, že ve skupině mladších studentů nebo studentů žijících během doby studia s rodiči je menší pravděpodobnost konzumace alkoholických nápojů. U studentů, kteří si vyzkoušeli první stav opilosti ve věku 16 let a méně je větší pravděpodobnost nadměrného pití alkoholu (Kuo, M. et al., 2002).

4. 4. 4. Spojené království

Dotazníkovou analýzou bylo ve skupině 3699 studentů druhých ročníků z deseti univerzit Spojeného království s odlišnými studijními programy zjišťováno užívání alkoholu, nelegálních drog a kouření. Předcházející studie zjistily, že kouření má v čase vzrůstající tendenci především mezi dívkami (Miller, P., Plant, M., 1996). Bylo zjištěno, že největší spotřeba alkoholu je mezi studenty navštěvujícími biologické vědní obory. Největší procento abstinentů bylo zjištěno mezi studenty inženýrských oborů a medicíny. Kouření tabáku mělo největší prevalenci mezi studenty uměleckých a humanitních oborů (Webb, E. et al., 1997).

4. 4. 5. Turecko

Dotazníková analýza zaměřená na prevalenci alkoholu, kouření a nelegálních drog byla v Turecku prováděna mezi studenty lékařských fakult. Zdůvodnění, proč je předmětem zájmu právě tato probatorní skupina je následující (Tyssen, R. et al., 1998). Za prvé, u studentů jako budoucích lékařů, kteří léčí pacienty s alkoholovými problémy, ovlivní jejich vlastní postoj k alkoholu jejich profesionální chování. Druhým důvodem je možnost vysoké prevalence problémů s alkoholem a drogami mezi lékaři a za třetí vysoká spotřeba alkoholu může negativně ovlivnit studium medicíny (Akvardar, Y., 2003).

Dotazníkové studie se zúčastnili studenti prvních a šestých ročníků ze tří lékařských fakult lokalizovaných v odlišných regionech Turecka. Studie byla realizovaná v období dubna a května roku 2002. Počet studentů prvních ročníků byl 335 (průměrný věk 19,1 let), šestých ročníků 210 (průměrný věk 24,1 let). Celkový počet studentů byl 447. V obou skupinách bylo zjištěno, že alkohol je nejčastěji užívanou látkou, přičemž studenti šestých ročníků konzumují alkohol častěji než studenti prvních ročníků. Studie dále ukázala, že věk prvního kouření cigaret, pití alkoholu a užívání nelegálních drog je nižší ve skupině mladších studentů. Tato skupina začala s pitím alkoholu a kouřením ještě před nástupem na lékařskou fakultu. Tento fakt byl potvrzen dotazníkovou analýzou i ve skupině českých vysokoškolských studentů. Prevalence užití alkoholu byla mezi studenty tureckých lékařských fakult nižší v porovnání s ostatními evropskými zeměmi. Prevalence kouření byla v této probatorní skupině vyšší v porovnání se studenty britských nebo amerických lékařských fakult (Akvardar, Y., 2003).

5. Závěr

Provedená dotazníková analýza ukázala, že zneužívání alkoholu ve skupině vysokoškolských studentů není ve srovnání s ostatními zeměmi nikterak alarmující. Na každé z výše zmíněných fakult existuje relativně malé procento studentů, kteří konzumují alkohol pravidelně. Toto procento přibližně souhlasí s procentem pravidelných kuřáků a častějších konzumentů marihuany. Z analýzy je dále patrné,

že velká většina studentů má zkušenosti s alkoholem již ze střední školy, kde zažili svůj první stav opilosti, případně ze základní školy a jen malé procento studentů zkusilo alkohol až na vysoké škole. Je nutné si uvědomit, že postoje studentů a v podstatě i dětí k alkoholu vytvářejí tolerantní normy dospělých. Česká společnost je tradičně velmi tolerantní nejen vůči pravidelnému pití alkoholických nápojů, ale také vůči excesivnímu pití. Mladí lidé potom brzy přijímají pití jako schvalovanou součást sociálních kontaktů a téměř neodmyslitelnou součást nejrůznějších oslav a zábav. Poznatky z oblasti užívání alkoholu u dětí a mládeže zcela jednoznačně svědčí pro to, že i v budoucích letech bude alkohol hlavním problémem v oblasti zneužívání návykových látek. Nepřímo pak odrážejí stav, kdy je prevence problémů spojených s alkoholem podceněna ve srovnání s jinými zdravotně - sociálními problémy jako jsou abúzus drog nebo AIDS.

6. Citace

Akvardar, Y., Demiral, Y., Ergör, G., Ergör, A., Bilici, M., Özer, Ö. A.: Substance use in a Hample of Turkish medical students. Drug and Alcohol Dependence 72, 2003, s. 117 – 121.

Csémy, L., Nešpor, K., Sovinová, H.: Spotřeba alkoholických nápojů v ČR a predikce zdravotních a sociálních problémů souvisejících s nadměrným konzumem alkoholu. http://www.szu.cz/drogy/dic0699/t1.htm. 3. 11. 2005.

Csémy, L., Sovinová, H., Sadílek, P. and Bejčková, P. (2003) ESPAD 03: Přehled hlavních výsledků z let 1995, 1999 a 2003. Praha: Psychiatrické centrum Praha. Zpráva pro tisk.

Hibell, B. et al.: The ESPAD Report 2003. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries. Stockholm: CAN., 2004, s. 19 – 25.

Kuo, M., Adlaf E. M., Lee. H., Gliksman, L., Demers, A., Wechsler, H.: More Canadian students drink but Američan students drink more: comparing college alkohol use in two countries. Addiction 97, 2002, s. 1583 – 1592.

Kypri, K., Langley, J. D., McGee, R., Saunders, J. B. and Williams, S.: High prevalence, perzistent hazardous drinking among New Zealand tertiary students. Alcohol & Alcoholism 37 (5), 2002, s. 457 – 464.

Miller, P. M., Plant, M.: Drinking, smoking, and illicit drug use among 15 and 16 year olds in the United Kingdom. Br. Med. J. 313, 1996, s. 394 – 397.

MZV (1989) Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb. ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Lincová, D., Farghali, H. et al.: Základní a aplikovaná farmakologie. Praha, Galén 2002, vyd. 1, s. 179 – 184.

Nešpor, K. (2003) Poruchy vyvolané alkoholem, prevence, diagnostika a krátká intervence. In: Sovinová, H., Csémy, L. (Eds). Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice. Praha: Státní zdravotní ústav. s. 59 – 81.

Newbury – Birch, D., White, M., Kamali, F.: Drink and drugs: from medical students to doctors. Drug and Alcohol Dependence 64, 2001, s. 265 – 270.

Sovinová, H. and Csémy, L. (2003) Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice, Praha: Státní zdravotní ústav.

Vinař, O.: Psychofarmakologie drogových závislostí. Forum Medicinae 2 (1), 1999, s. 26 – 27.

Tyssen, R., Vaglum, P., Aasland, O. G., Gronvold, N. T., Ekeberg, O.: Use of alcohol to cope with pension, and its relation to gender, years in medical schoul and hazardous dribling: a study of two kation – wide Norwegian samples of medical students. Addiction 93, 1998, s. 1341 – 1349.

Webb, E., Ashton, C., Kelly, P., Kamali, F.: Alcohol and drug use in UK university students. Lancet 348, 1996, s. 922 – 925.

Webb, E., Ashton, C., Kelly, P., Kamali, F.: Patterns of alcohol consumption, smoking and illicit drug use in British university students: interfaculty comparisons. Drug and Alcohol Dependence 47, 1997, s. 145 – 153.

WHO (2000) Evropský akční plán o alkoholu 2000 – 2005. Kodaň: WHO, Regionální úřadovna pro Evropu.

WHO (2001) Declaration on Young People and alkohol. Stockholm: WHO. WHO European Ministerial Konference on Young People and Alkohol, Stockholm, 19 – 21 February 2001.
Zikmund, J.: Obecné poznatky o alkoholu. http://www.zikmund.org/. 3. 11. 2005.

7. Příloha

Příloha č. 1: Přehled zkratek užitých v textu

ak. r.	akademický rok
ESPAD	Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách
FaF UK	Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy
FaF VFU	Farmaceutická fakulta Veterinární a Farmaceutické Univerzity
GENACIS	Gender and Alcohol Comparative Intenational Study
HBSC	Health and Health Behaviour in School-Aged Children
3. LF UK	3. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy
LF UP	Lékařská fakulta Univerzity Palackého
MDMA	N – metyl – 3,4 - metylendioxyamfetamin
MET	metamfetamin
tab.	tabulka
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ŠA VŠ	Škoda Auto Vysoká Škola
THC	delta – 9 – trans - tetrahydrokannabinol
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky

Příloha č. 2: Přehled tabulek
Příloha č. 3: Přehled grafů

Příloha č. 4: Vzor dotazníku

DOTAZNÍK

Komentář

Vážená kolegyně, vážený kolego !

Předkládáme Vám tento dotazník. Prosíme o jeho vyplnění na základě Vašich skutečných názorů a zkušeností v problematice omamných látek. Vaše odpovědi nám pomohou v hodnocení situace v této důležité oblasti života vysokoškolských studentů. Se souhrnnými výsledky budete seznámeni po jejich vyhodnocení; někteří z vás se zúčastní na jejich zpracování při přípravě svých diplomových prací. Důvěrnost informací je naprosto zaručena. Studie je zcela anonymní, proto nikde v dotazníku neuvádějte své jméno. K vyplněným dotazníkům mají přístup jenom vybraní pracovníci zavázaní k naprosté mlčenlivosti. Studie je organizována tak, že od okamžiku odevzdání dotazníku už nelze zjistit, kdo co napsal.
Otázky zodpovězte označením křížkem **X** té odpovědi, která nejlépe odpovídá Vašemu názoru či zkušenosti. Výjimečně je třeba odpověď vypsat slovy.

Děkujeme.

Prof. MUDr. Peter Višňovský, CSc.
za kolektiv řešitelů

1. Jste
    a) muž
    b) žena

2. Uveďte, prosím, svůj věk (počet dosažených let) _____

3. Kolik přibližně obyvatel má obec, ve které trvale bydlíte?
    a) do 500 obyvatel
    b) 500–1000 obyvatel
    c) 1–5 tisíc obyvatel
    d) 5–10 tisíc obyvatel
    e) nad 10 tisíc obyvatel
4. Jaké je vzdělání Vašeho otce?
    a) základní
    b) odborné bez maturity

c) úplné střední s maturitou
d) vysokoškolské

5. Jaké je vzdělání Vaší matky?
   a) základní
   b) odborné bez maturity
   c) úplné střední s maturitou
   d) vysokoškolské

6. Kolik asi tak můžete utratit za týden „ za co chcete“ ?
   e) do 50 Kč
   f) 50–200 Kč
   g) 200–500 Kč
   h) více než 500 Kč

7. Jak trávíte nejčastěji svůj volný čas?
   a. sledováním televize
   b. četbou
   c. sportem
   d. na diskotékách, zábavách apod.
   e. u počítače
   f. s kamarády
   g. jinak – uveďte _____

8. Jak je Váš vztah k otci?
   a. velmi dobrý
   b. dobrý
   c. ne moc dobrý
   d. velmi špatný
   e. otec již nežije

9. Jaký je Váš vztah k matce?
   a. velmi dobrý
   b. dobrý

c. ne moc dobrý
d. velmi špatný
e. matka již nežije

10. Kouříte?
a. nekouřím vůbec
b. kouřil jsem, ale už nekouřím
c. kouřím, ale pouze výjimečně
d. kouřím občas, nepravidelně
e. kouřím pravidelně

11. Poprvé jsem zkusil cigaretu v _____ letech.

12. Kolik cigaret přibližně vykouříte za týden? Je to asi _____ kusů cigaret.

13. Pijete někdy pivo? Jak často?
a. nikdy
b. jen zcela výjimečně
c. asi jednou, dvakrát za měsíc
d. asi jednou, dvakrát týdně
e. častěji

14. Pijete někdy víno? Jak často?
a. nikdy
b. jen zcela výjimečně
c. asi jednou, dvakrát za měsíc
d. asi jednou, dvakrát týdně
e. častěji

15. Pijete destiláty, tvrdý alkohol? Jak často?
a) nikdy
b) jen zcela výjimečně

c) asi jednou, dvakrát za měsíc
d) asi jednou, dvakrát týdně
e) častěji

16. V kolika letech jste se napil poprvé nějakého alkoholu? Bylo to v _____ letech.

17. Kolik Vám bylo let, když jste vypil tolik alkoholu, že jste se „namazal(a)“? Bylo to v _____ letech.

18. Byl(a) jste během posledních čtyř týdnů opilý(á)?

a) vůbec nepiji
b) ne
c) ano, jednou
d) ano, dvakrát, nebo třikrát
e) ano, nejméně čtyřikrát

19. Co soudíte o nebezpečnosti následujících substancí?
Na tyto otázky (19a – 19g) odpovídejte:

a) neškodí
b) škodí málo
c) škodí jen při dlouhodobém užívání
d) škodí v každém případě, jsou velice nebezpečné

19a) alkohol	a)	b)	c)	d)
19 b) drogy, které se píchají	a)	b)	c)	d)
19 c) tabák (kouření)	a)	b)	c)	d)
19 d) ředidla a rozpouštědla (čicháním)	a)	b)	c)	d)
19 e) drogy, které se kouří(marihuana apod.)	a)	b)	c)	d)
19 f) léky používané bez lékařského předpisu	a)	b)	c)	d)
19 g) černá káva	a)	b)	c)	d)

20. Řekl(a) by jste, že o těchto drogách jste:

a) dobře informován(a)
b) částečně informován(a)

c) jen málo informován(a)

d) zcela neinformován(a)

21. Množí se hlasy, že by alespoň měkké drogy (jako marihuana) měly být legalizovány, že jejich používání a rozšiřování by nemělo být trestné. Co o tom soudíte vy?

a) používání i distribuce těchto drog by mělo být zcela svobodné

b) používání těchto drog by mělo být povoleno, ale distribuce by měla být kontrolována

c) používání by mělo být povoleno, ale distribuce by měla být v každém případě trestná

d) jak užívání, tak distribuce by měly být přísně trestány

22. Následující seznam (23a–23o) uvádí názvy některých běžně užívaných drog. Označte u každé, zda ji považujete za měkkou, nebo za tvrdou následujícím způsobem:

a) je to měkká droga

b) je to tvrdá droga

c) nevím, o jaký jde typ

d) vůbec neznám tento pojem

23 a) marihuana	a)	b)	c)	d)
23 b) kokain	a)	b)	c)	d)
23 c) toluen (jiná ředidla a rozpouštědla)	a)	b)	c)	d)
23 d) pervitin	a)	b)	c)	d)
23 e) heroin	a)	b)	c)	d)
23 f) crack	a)	b)	c)	d)
23 g) LSD	a)	b)	c)	d)
23 h) Alnagon, Tramal	a)	b)	c)	d)
23 i) Rohypnol, Diazepam	a)	b)	c)	d)
23 j) hašiš	a)	b)	c)	d)
23 k) brown	a)	b)	c)	d)
23 l) speed, fenmetrazin	a)	b)	c)	d)
23 m) extáze	a)	b)	c)	d)
23 n) houby	a)	b)	c)	d)

23 o) metadon a) b) c) d)

24. Získal jste od učitelů ve škole v průběhu tohoto školního roku nějaké informace o jiných drogách než jsou tabák, alkohol a káva?

a)ano

b)ne

c)ano, ale z jiného zdroje (ne od učitelů)

25.Lze drogy získat ve Vašem městě, Vaší obci či nejbližším městě?

a) ano, poměrně snadno
b) ano, ale je to dost obtížné
c) asi ne
d) určitě ne
e) nevím

26. Ve Vaší škole je možné obstarat drogy?

a. ano, poměrně snadno
b. ano, ale je to dost obtížné
c. asi ne
d. určitě ne
e. nevím

27. Je mezi Vašimi přáteli někdo, o kom se domníváte, že má nějakou zkušenost s drogami?

a. ano
b. nejsem si jist(a)
c. ne

28. Znáte někoho, kdo pravidelně používá drogy (fetuje, kouří marihuanu)?

a. ano
b. nejsem si jist(a)
c. ne

29. Nabídl Vám už někdo někdy marihuanu?

a. ano
b. ne

30. Nabídl Vám už někdo někdy jinou drogu?
a. ano – napište jakou: _____
b. ne

31. Zkoušel jste někdy nějakou drogu? V následujícím seznamu (31a – 31e) zatrhněte správnou odpověď:
a. nikdy
b. jen jednou
c. dvakrát až pětkrát
d. šestkrát až dvacetkrát
e. víc než dvacetkrát

31 a) marihuana	a)	b)	c)	d)	e)
31 b) kokain	a)	b)	c)	d)	e)
31 c) toluen (jiná ředidla a rozpouštědla)	a)	b)	c)	d)	e)
31 d) pervitin	a)	b)	c)	d)	e)
31 e) heroin	a)	b)	c)	d)	e)
31 f) houby	a)	b)	c)	d)	e)
31 g) LSD	a)	b)	c)	d)	e)
31 h) Alnagon, Tramal	a)	b)	c)	d)	e)
31 i) speed, fenmetrazin	a)	b)	c)	d)	e)
31 j) Rohypnol, Diazepam	a)	b)	c)	d)	e)
31 k) hašiš	a)	b)	c)	d)	e)
31 l) brown	a)	b)	c)	d)	e)
31 m) extáze	a)	b)	c)	d)	e)
31 n) crack	a)	b)	c)	d)	e)
31 o) metadon	a)	b)	c)	d)	e)

32. Zkoušel jste někdy lék jako drogu?
a. ne
b. ano – jaký? _____

33. Pokud máte nějakou zkušenost s drogami, za jakých okolností jste to zkusil poprvé?

a. doma
b. na návštěvě
c. na večírku, na mejdanu
d. v hospodě, vinárně, restauraci
e. v rockovém klubu, na rockovém koncertě
f. na diskotéce
g. na čundru, na vandru, na chatě
h. někde jinde, kde? _____
i. nemám zkušenosti s drogou

34. V kolika letech jste poprvé zkusil nějakou drogu? Bylo to v _____ letech.

35. Měl jste někdy závažné potíže ve spojení s užíváním drog?

35 a) potíže s rodiči	a) ano	b) ne	c) ne, drogy vůbec neužívám
35 b) potíže s učiteli, vychovateli	a) ano	b) ne	c) ne, drogy vůbec neužívám
35 c) potíže s policií	a) ano	b) ne	c) ne, drogy vůbec neužívám

36. Znáte nějaké instituce, které mohou poskytnout pomoc těm mladým lidem, kteří mají problémy s drogami? Pokud ano, napište je:

37. Často lze slyšet názor, že mladý člověk by měl zkusit všechno. Myslíte si, že i Vy vyzkoušíte někdy nějakou drogu kromě alkoholu, kouření cigaret a kávy?

a. určitě ano
b. spíše ano
c. nevím, ale asi ne
d. určitě ne
e. už jsem to zkusil, vícekrát to neudělám
f. už jsem to zkusil a zkusím opět

38. Byl(a) jste vyšetřen(a) na virové hepatitidy?
    a. ano
    b. ne
    c. vyšetření absolvuji pravidelně – jak často?……

39. Výsledky vyšetření ukázaly pozitivitu na:
    a. virová hepatitida A
    b. virová hepatitida B
    c. virová hepatitida C
    d. žádná pozitivita
    e. výsledky neznám (nevyzvedl jsem si)

40. Ovlivnilo to, že máte tuto infekci, Vaše chování?
    a. ne
    b. ano, snažím se chovat tak, abych nenakazil ostatní – hygiena, nesdílení stříkaček
    c. důsledně dbám na to, abych infekci nešířil(a) dál
    d. neléčím se
    e. léčím se